

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת צו שבת הגדול תשע"ג שנה ב' גליון 85
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: טעם לשם "ליל הסדר"

הרע גדול מאוד בפתאומיות, בלי ללמוד כיצד להתמודד כנגדו, וקיימת סכנה עצומה שחלילה לא יוכל להגבר עליו, וכשראה רבי שיתכן גם דבר כזה, שיתגבר על יצר כזה ויעמוד בנסיון, בכה מרוב שמחה.

והנה בני ישראל שיצאו ממצרים, והיו שקועים במ"ט שערי טומאה, ובעת מתן תורה הגיעו למ"ט שערי קדושה, קיבלו פתאום יחד עם ההתעלות הגדולה ועצומה זו גם יצר הרע גדול אף מזה שהיה להם קודם, והם לא היו רגילים לו כלל, ולכן נכשלו בחטא העגל, וזהו שאמר הכתוב: "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב", שהם התנצלו ותירצו את עצמם מדוע קרה להם כדבר הזה, שנכשלו בחטא העגל, אשר כתוצאה מזה הורידו מהם ארבע עשרה שנים, וקיימת סכנה עצומה שחלילה לא יוכל להגבר עליו, וכשראה רבי שיתכן גם דבר כזה, שיתגבר על יצר כזה ויעמוד בנסיון, בכה מרוב שמחה. והנה בני ישראל שיצאו ממצרים, והיו שקועים במ"ט שערי טומאה, ובעת מתן תורה הגיעו למ"ט שערי קדושה, קיבלו פתאום יחד עם ההתעלות הגדולה ועצומה זו גם יצר הרע גדול אף מזה שהיה להם קודם, והם לא היו רגילים לו כלל, ולכן נכשלו בחטא העגל, וזהו שאמר הכתוב: "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב", שהם התנצלו ותירצו את עצמם מדוע קרה להם כדבר הזה, שנכשלו בחטא העגל, אשר כתוצאה מזה הורידו מהם ארבע עשרה שנים, וקיימת סכנה עצומה שחלילה לא יוכל להגבר עליו, וכשראה רבי שיתכן גם דבר כזה, שיתגבר על יצר כזה ויעמוד בנסיון, בכה מרוב שמחה.

והנה בכל שנה ושנה זוכים אנו בליל הסדר לקבל הארות והשפעות קדושות גדולות ונשגבות בבת אחת ובפתאומיות, ומובא בשם האדמו"ר מוהרש"ב (רבי שלום דובער) מליובאוויטש זי"ע שהיה מפרש "כל דצריך ייתי ויפסח" – כל הצריך מקבל בלילה זה האפשרות לפסוח ולדלג ולהגיע לרום המעלות בעבודת ה'. אולם מאידך, כנגד זה גם גדל יצר הרע בפתאומיות,

הלילה הקדוש ליל פסח, נקרא בפי כל "ליל הסדר", וצריך להבין מדוע ניתן ללילה זה שם זה?
נקדים את דברי קדשו של הרה"ק מהרי"ד מבעלי זי"ע אשר פירש את הפסוק (כי תשא ל"ג, ו') "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב", וצריך להבין כיצד דור המדבר אשר היה דור דעה נכשל בחטא העגל?
וביאר, בהקדם הסבר הגמרא במסכת עבודה זרה (י:): "בכה רבי ואמר, יש קונה עולמו בשעה אחת", ולכאורה מדוע בכה רבי על כך? אלא אמרו חז"ל (סוכה נב.) "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו", אם כן כיצד יכול יהודי אשר מתעלה בתורה ויראת שמים, להתגבר על יצרו הגדל יחד עם גידולו הרוחני?

אלא, שאין ההתעלות ברוחניות באה לפתע, רק קמעא קמעא, ויחד עם זה גדל גם יצרו קמעא קמעא, ולכן בכל יום שהוא עולה קצת ברוחניות, גדל גם יצרו קצת, והוא מתרגל להתגבר עליו, ולמחרת, כשהוא מתעלה עוד מעט בתורה ויראת שמים מתגבר גם יצרו קמעא, והוא קצת יותר גדול מהיצר שיש לו היום, אשר עליו כבר למד להתגבר, ועל כן לא קשה לו כל כך לעמוד למחרת במלחמה נגד יצרו שיגדל רק מעט יחד עם התעלותו ברוחניות, ואם רואים שיתכן שאדם קונה עולמו בשעה אחת, פירוש, שע"י מצוה אחת מתעלה הוא בבת אחת למדריגה עילאה, ואינו נופל ממנה, הרי זה דבר נפלא, כי יחד עם ההתעלות הפתאומית, קיבל הוא גם יצר

וכיצד נוכל להתמודד כנגדו, הרי איננו רגילים ליצר הרע בגודל כזה?

לכן לילה קדוש זה "ליל שימורים הוא לה" ודרשו חז"ל (ראש השנה יא:): לילה המשומר מן המזיקים, היינו, על אף שבלילה זה גדל יצר הרע, אך יש שמירה מיוחדת ממנו, לבל יוכל להכשיל ולהחטיא את האדם.

ואכן, לאחר סיום הלילה, "ליל שימורים", מובא בשער הכוונות (בענין ספירת העומר ריש דרוש ח' דף פ"ד ע"א) וז"ל: הנה נתבאר לעיל כי גדלות הזה דז"א היה לפי שעה בליל ראשון של פסח, כדי שיוכלו ישראל ליגאל ואחר יום ראשון של פסח מסתלקים כל המוחין הנזכרים וכו', ואחר כך מליל שני ואילך אנו חוזרים להמשיך המוחין הנזכרים ... כל מדרגה ביום שלה על ידי מצות ספירת העומר בחמישים יום שבין פסח לעצרת. ע"כ (ואע"פ שדעת התורת חכם לפרש אחרת את דברי מהר"ח ולומר שאין האורות שקילנו בליל הסדר מסתלקים, אלא שבלילה הראשון עוסקים בבחינת עיבור ובספירת העומר בבחינת יניקה, אולם הרה"ק רבי יעקב אבוחצירא זי"ע בספרו מחשוף לבן פרשת אמור פירש לא כן וכתב וז"ל: על פי מה שכתב רבינו האר"י זלה"ה דבליל פסח נכנסין כל המוחין וכו', ונשארים בו כל יום ראשון, ובגמר יום ראשון יוצאים, ומשם ואילך נכנסים בשבעה שבועות. עכ"ל). וזאת משום, כי אחר שנסתלקה השמירה, אם ישארו ההשגות של יום טוב הראשון, הרי שגם יצר הרע ישאר בגדלותו ועדיין איננו יודעים כיצד להתמודד מולו, לפיכך מסתלקים המדרגות ובאות מדרגה אחר מדרגה, במשך ימי ספירת העומר.

לכן לילה קדוש זה נקרא "סדר", להורות, שאף שבלילה זה באות ההשפעות בבת אחת, ללא סדר, אולם כיון ש"ליל שימורים הוא" אינו נכשל ונגרר אחר יצר הרע, וכאילו באו בסדר דרגה אחר דרגה, ולכן נקרא "ליל הסדר".

בדרך זו יש לבאר מהו שמקדימים קודם הקידוש לומר את כל סימני הסדר "קדש ורחץ כרפס יחץ וכו'", מה הצורך בסימן כדי לעזור ולסייע לנו לזכור את התחנות שאנחנו עוברים בליל הסדר?

ונראה על דרך שעמדו בספרים הקדושים (בוצינא דנהורא תחילת פרשת בהעלותך, וכן הוא באגרא דכלה שם ובישמח ישראל שם בשם הרה"ק רבי יצחק מוורקא זי"ע) לבאר מה שכתב רש"י על

הפסוק (בהעלותך ח', ג') "ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נירותיה וגו'" – להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. דמה רבותא היא לאהרן שלא שינה, וכי יעלה על הדעת שאהרן חלילה ישנה ממה שיצווהו השי"ת?

ותירצו, שהיו צדיקים קדושי עליון שכאשר באו לקיים איזה מצוה או לברך ברכה כלשהי, מחמת גודל הכוונות הנוראות לא יכלו לצמצם עצמם לעשות מעשה המצוה כדבעי, כי מגודל התלהבותם הגיעו להתפשטות הגשמיות עד ששכחו מכל העולם הזה. וכמו שמובא מעשה בספר עשר אורות (מערכת ג', אות ה') וזה לשונו: פעם אחת היה הרה"ק מברדיטשוב מוהל, ואמר, כי ירצה להיות חיתוך ופריעה, ואחר חתיכת הערלה, זרק את עצמו אל תחת ספסל אחד שהיה שם בבית המדרש וסכינו בידו והילד בכה למאוד, והעולם עמדו משתוממים, כי יראו לנפשם לבטל ולנתק אותו מדביקותו, גם את זאת לא רצו שאיש אחר יהיה הפורע, כי הלוא הוא אמר שרוצה להיות גם פריעה, עדי ראו עין בעין כי הילד הנימול עוד נשמתו בו איננו, כי נתגולל בדמו ופרחה ממנו נשמתו, ורצו לגשת אל הרב הקדוש לעוררו מדביקותו, ובזו הרגע עמד ובא אל הילד וראהו כי מת הוא, אמר הרב הקדוש: אני הייתי חיתוך, ואחפוץ להיות פריעה, ובא נשמתו בקרבו, וחי הילד והיה פריעה. ע"כ.

וזהו כוונת רש"י, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, שעם כל דביקותו בהדלקת המנורה לא ניכר בו שום שינוי והתפעלות בשעת הדלקת המנורה, שלא נהפכה המנורה ולא נשפך מן השמן, אלא הדליק את הנרות כראוי, ודביקותו במצוה לא מנעה ממנו את הדלקתה. עכת"ד.

על פי זה יש לומר, כי מגודל ההשפעות היורדות על כל יהודי ויהודי בלילה הקדוש הזה, היה חשש גדול כי מגודל הדביקות יאבד את הסדר, ולא יוכל לקיים את מצוות הלילה כראוי, לכן באו חכמים ותיקנו לנו לומר קודם תחילת הסדר את סימני הסדר, לבל נשכח ונטעה ולא נקיימם כראוי.